

Norwegian Centre of Expertise
MARITIME

BREAKING WAVES

DRIFTSRAPPORT 2013
OPERATIONS REPORT 2013

NCE MARITIMES VISJON

Den maritime klyngen på Møre skal være anerkjent som det ledende maritime kompetansenavet (hub) innen design, bygging, utrustning og operasjon av avanserte offshorefartøy for den globale olje- og gassindustrien.

NCE MARITIMES VISION The complete maritime cluster at Møre is to be recognized as the leading maritime expertise hub in the design, construction, equipping and operation of advanced vessels for the global oil and gas industry.

18

REDERIER
Ship Owning Companies

14

SKIPSVERFT
Shipyards

14

DESIGNSELSKAP
Design Companies

172

UTSTYRS-
LEVERANDØRER
Ship Equipment Suppliers

22 500

DYKTIGE
MEDARBEIDERE
Skilled Employees

55 MRD

NOK OMSETNING
I 2013
NOK Turnover in 2013

65%

VARER OG TJENESTER
TIL EKSPORT
Goods and Services
for Export

70

BEDRIFTER TILSTEDE
I OVER 70 LAND
Companies Present
in 70 Countries

EN

VERDENsledende MARITIM KLYNGE

Norwegian Centres of Expertise programmet har som mål å utløse og forsterke innovasjonsprosesser i regionale næringsklynger. Dette skal skje gjennom et nært samarbeid mellom bedriftene i klyngen, forsknings- og utviklingsaktører og relevante offentlige partnere.

NCE satsingen retter seg mot de mest dynamiske næringsklyngene som har forutsetninger og ambisjoner om å bli anerkjent som 'world class clusters'. Programmet gjennomføres i samarbeid mellom Innovasjon Norge, SIVA og Forskningsrådet - med førstnevnte som hovedansvarlig. Programmet er finansiert med midler fra Nærings- og handelsdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet. NCE'ene mottar også midler fra sine respektive fylkeskommuner, enkeltstående kommuner og ikke minst fra næringsaktørene. Fordelingen er 50/50 offentlig og privat.

Den maritime klyngen på Møre er verdensledende innen design, bygging, utrustning og drift av avanserte fartøy for den globale oljeindustrien. Klyngen fikk status som Norwegian Centre of Expertise Maritime i 2006 og er en av de største og mest komplette næringsklyngene i Norge. Innovasjonsselskapet Ålesund Kunnskapsark AS (ÅKP) er fasilitator for NCE Maritime.

ONE

WORLD-LEADING MARITIME CLUSTER

The goal of the Norwegian Centres of Expertise programme is to release and enhance innovation processes in regional industrial clusters through close cooperation between the businesses in the cluster, research and development agencies and relevant government partners.

The NCE initiative targets the most dynamic industrial clusters that have the capabilities and ambition to achieve recognition as 'world class clusters'. The programme is being conducted in cooperation with Innovation Norway, SIVA and the Research Council of Norway, with the former having chief responsibility. It is funded by the Ministry of Industry and Trade and the Ministry of Local Government and Regional Development. The NCE's also receive funds from their respective counties, from individual municipalities and, in particular, industry players.

The maritime cluster at Møre is a world leader in the design, construction, equipping and operation of vessels for the global oil industry. It received the status of Norwegian Centre of Expertise Maritime in 2006 and is one of the largest and most complete industrial clusters in Norway. The innovations company, Ålesund Knowledge Park AS (ÅKP), is the facilitator of NCE Maritime.

«En næringsklynge er en geografisk konsentrasjon av relaterte bedrifter og institusjoner innen samme næring, som er koblet sammen gjennom likhet i behov eller i komplementaritet».

"A cluster is a geographically proximate group of interconnected companies and associated institutions in a particular field, linked by commonalities and complementarities". (M. Porter 1998)

11

SMART GOALS

NCE Maritime har 11 smarte mål som vi bruker til å styre vårt arbeid. Målene er **SMARTE** fordi de er **S**pesifikke, **M**ålbare, **A**mbisiøse, **R**ealistiske, **T**id-festede og **E**tterprøvbare.

- 1** Styrke klyngens samhandling gjennom arbeid i globale verdikjeder.
- 2** Øke klyngas innovasjonstakt gjennom å igangsette kompetanseprosjekter og bidra til forprosjekter.
- 3** Bidra til å skape fremtidens produkter og bedrifter gjennom å arbeide med inkubasjon.
- 4** Bidra til å internasjonalisere klyngens SMB'er
- 5** Øke rekrutteringen fra utlandet gjennom å synliggjøre klynga internasjonalt.
- 6** Videreutvikle den regionale forskningsenhetens kompetanse og kapasitet gjennom nasjonale og internasjonale allianser og samarbeidsprosjekt.
- 7** I tillegg til masterutdanning, også styrke praksisnær og fleksibel utdanning på BSc og fagskolenivå.
- 8** Øke omfanget av etter- og videreutdanning.
- 9** Styrke klyngas internasjonale attraksjon gjennom å arbeide med vertskapsattraksjon på alle nivå.
- 10** Styrke samarbeidet med andre klynger nasjonalt og internasjonalt.
- 11** Utvikle Campus Ålesund

11

SMART GOALS

NCE Maritime has set 11 smart goals that we use to govern our work. The goals are **SMART** because they are **S**pecific, **M**easurable, **A**mbitious, **R**ealistic and **T**ime-related:

- 1** Enhance coordination of the cluster through working in global value chains.
- 2** Increase the innovation performance of the cluster through the initiation of skills projects and contributions into pilot projects.
- 3** Contribute to the creation of tomorrow's products and business activities by working with incubation.
- 4** Contribute to the internationalisation of the cluster's SMBs
- 5** Increase recruitment from abroad by making the cluster visible internationally.
- 6** Further develop the regional research unit's skills and capacities by way of national and international alliances and joint ventures.
- 7** In addition to support for Master's candidates, also strengthen nearby praxis and offer flexible educational support at both BSc and college level.
- 8** Increase the scope of continuing education.
- 9** Enhance the international attractiveness of the cluster by working on the attractiveness of the host at all levels.
- 10** Strengthen cooperation with other clusters, both nationally and internationally.
- 11** Develop Campus Aalesund.

GLOBALISERING ET «HAVROM» AV MULIGHETER

Globalisation – A sea of possibilities

LEDER AV PER ERIK DALEN

Norge er en liten nasjon med et lite hjemmemarked. For oss gir globaliseringen nye store muligheter, men også noen utfordringer. Ifølge NHO er 99,5 % av alle bedrifter i Norge i kategorien små og mellomstore (SMB). Dette ser vi også i den maritime klyngen på Møre der vi har et stort antall SMB'er som bidrar til stor innovasjonskraft og nyskaping. Noe som igjen gjør det attraktivt for store internasjonale konsern som VARD eller Rolls-Royce å legge sin virksomhet her. Globalt derimot kan små bedrifter få problem med å «henge med», til tross for at de har unike og gode produkter. Som nasjon er det derfor viktig å iverksette tiltak som kan bistå bedriftene i globaliseringsarbeidet.

Globalisering utfordrer også bo- og arbeidsregionene. «Det offentlige» er nå i direkte internasjonal konkurranse. Det er slutt på den tiden da vi konkurrerte med nabokommunen om tomter og arbeidskraft. Nå konkurrerer vi med byer og regioner rundt omkring på hele kloden også på dette feltet. Vi må derfor arbeide hardere enn noen gang med å styrke vår vertskapsattraktivitet og synliggjøre Møreregionens fordeler.

I møte med den globale konkurransen er det viktig at vi som nasjon satser på de næringene der vi har naturgitte fordeler og global konkurransekraft. Forskning fremhever at Norge er spesielt sterke innen olje og gass, maritimt og sjømat. Det er vår kunnskap om havrommet som skal være bærebjelker i norsk verdiskaping i årene fremover. Den maritime klyngen på Møre har i generasjoner utnyttet mulighetene som ligger i havrommet. På noen ganske få tiår har den utviklet seg fra å produsere enkle fiskebåter til å levere verdens mest avanserte spesialfartøyer til den globale olje- og gassindustrien. Dette har gjort regionen til en av Norges mest innovative og eksportrettede.

Nå åpner vi nye kapitler i eventyret på Møre. Både biomarine næringer, mineralutvinning og fornybar energi har et betydelig potensial, som vi bare ser starten på. Å utnytte dette vil kreve nyskaping og teknologi i verdensklasse. Vi tror at skip, utstyr og kompetanse fra vår region har alle forutsetninger for å bli best på å løse morgendagens utfordringer, slik vi nå er med på å løse dagens.

Det pågår nå et internasjonalt kappløp om havrommet. Vi ser det tydelig i Nordområdene og Arktis. Vår posisjon blir stadig utfordret av offensive aktører. Det er derfor ikke naturgitt at vi vil beholde vår posisjon i framtida. NCE Maritimes mål er å bidra til at den maritime klyngen på Møre forblir verdensledende på å utvikle næringer og bedrifter basert på havrommets muligheter. Norge er avhengig av at vi har sterke næringsklynger med global konkurransekraft i eliteserien.

Norway is a small nation with a limited domestic market. For us, globalisation brings major new opportunities and, with it, a number of challenges. According to the Confederation of Norwegian Enterprise (NHO) 99.5 % of all enterprises in Norway fall into the category of small and medium-sized enterprises (SMEs). We also observe this in the maritime cluster at Møre where we have a large number of SMEs that contribute to great innovation and creativity. Large international corporations such as VARD and Rolls-Royce are attracted to environments such as this and have chosen to locate their business activities here too. On a global scale, however, despite the fact that they have unique and excellent products, small businesses find it difficult “keeping up”. As a nation, it is therefore important to implement measures to assist enterprises in their globalisation efforts.

Globalisation is also a challenge to live-and-work regions. “The general public” now finds itself in direct international competition. Gone are the days when we were competing with the neighbouring municipality over land and labour force. Now we are also competing with cities and regions around the globe in this field. We must therefore work harder than ever to strengthen our host attractiveness and highlight the benefits of the Møre region.

In our encounter with global competition it is important that, as a nation, we focus on those industries where we have inherent advantages and global competitiveness. Research emphasises the fact that Norway is especially strong in the oil and gas, maritime and seafood industries. It is our knowledge of the oceans will become the cornerstone of Norwegian value creation in the years ahead. The maritime cluster at Møre has been exploiting the potential of the oceans for generations. But, in a very few years it has evolved from producing basic fishing boats to delivering the world's most advanced specialised vessels for the global oil and gas industry. This has made the region one of Norway's most innovative and export oriented.

Now new chapters are being opened up in the adventure at Møre. The marine biotech industries, mining and renewable energy have significant potential. We have just seen the beginning. Exploiting this potential is going to require world-class innovation and technology. We believe that shipping, equipment and expertise from our region has everything it takes to be the best at solving the challenges of tomorrow, as we are currently helping to solve them today.

Right now, an international race is on for the oceans. We see it clearly in the Nordic regions and the Arctic. Our position is being increasingly challenged by offensive players, and it is not a matter of course that we will be able to retain it in the future. NCE Maritime's objective is to help the maritime cluster at Møre to remain a world leader in the development of industries and enterprises based on the opportunities of the oceans. Norway relies on its dynamic industrial clusters and global competitiveness in the champions' league.

Det er vår kunnskap om havrommet som skal være bærebjelker i norsk verdiskaping i årene fremover. NCE Maritimes mål er å bidra til at den maritime klyngen på Møre forblir verdensledende på å utvikle næringer og bedrifter basert på havrommets muligheter.

HAVROMMET
EN UENDELIG
RESSURS

2

Norske redere kontrollerer verdens nest største og mest moderne flåte av offshorefartøy

4

Den norske kontinentalsokkelen dekker et område som er fire ganger så stort som Norges fastland.

1971

Begrepet Havrommet (Ocean Space) dukket første gang opp i det vitenskapelige tidskriftet «New Scientist» (1971) i artikkelen «Pardo, politics and pollution»

30

Norge produserer 30% av all omega 3-olje i verden.

Norge har til alle tider vært en nasjon som har levd av havets ressurser. Norsk kultur, samfunnsliv og økonomi er formet av hvordan nordmenn i generasjoner har klart å temme og utnytte havrommet.

Fra vikingens tokt i Vesterled, Nansens ekspedisjoner, skipsfart og fiskeri på alle verdens hav, til Ekofisk og subseaoperasjoner på 3000 meters dybde utenfor Brasil og Vest-Afrika i dag. Forskningsprosjektet «Et kunnskapsbasert Norge» peker på tre næringer som har global konkurransekraft og der vi har særlige naturgitte fortrinn: Olje og gass, maritim og sjømat. Alle disse er basert på å høste og utnytte ressursene i havrommet, og representerer også de næringene der Norge har størst potensialer i framtida.

UTNYTTE «DEN BLÅ ÅKER»

70 % av kloden er dekket av hav og 90 % av dette havrommet er ikke utforsket ennå. Mye tyder på at løsningen av de globale utfordringene i forhold til mat, energi og mineraler ligger i å ta i bruk den blå åkeren. I 2050 vil verdens befolkning ifølge OECD ha nådd 9 milliarder. Skal vi dekke våre framtidige behov for mat og energi må vi både høste nye ressurser fra havrommet, og utnytte ressursene i havet bedre.

Mange av de mest suksessfulle innovasjonene i Norge, både kunnskapsmessig og teknologisk, har kommet i skjæringspunktet mellom maritime og marine næringer. Fra Møre og Romsdal ser en et tydelig eksempel på dette i overføringen av teknologi, kapital og arbeidskraft mellom havfiskeflåten og offshore-flåten. Det dreier seg om ny bruk og utnyttelse av havets ressurser, en industriell vandrings – der kapital, teknologi og arbeidskraft fra et område brukes til å utvikle et nytt. Det utvikles ny kunnskap og samtidig som kjent kompetanse blir brukt på nye måter.

Norway has always been a nation that has lived off the resources of the sea. Our culture, society and economy are shaped by how generations of Norwegians have succeeded in harnessing and exploiting the oceans.

From the Viking raids westwards to the expeditions of Nansen; from shipping and fisheries in all the oceans of the world to the Ekofisk and the 3,000 m deep subsea operations outside Brazil and West Africa today. The research project “Et kunnskapsbasert Norge” (A knowledge based Norway) identifies three national industries with global competitiveness and where we have particular natural advantages: Oil and gas, maritime and seafood. All these are based on harvesting and utilising the resources of the oceans, and they also represent the industries in which Norway has the greatest potential for the future.

HARVESTING “THE BLUE ACREAGE”

70% of our planet is covered by oceans and 90% of this remains unexplored. There are many indications that the solution to the global challenges related to climate, energy and food is to use the blue acreage. According to the OECD, by the year 2050, the world’s population, will have reached 9 billion. If we are to meet our future food and energy needs, we need to both harvest new resources from the oceans, as well as to better utilise our marine resources.

In terms of knowledge and research, many of the most successful innovations in Norway have come to a point where the maritime and marine industries intersect. From Møre and Romsdal, one sees a clear example of this in the transfer of technology, capital and labour between the fishing fleet and the offshore fleet. It is all about fresh usage and exploitation of the ocean’s resources, an industrial migration – where capital, technology and the labour force from one area are used to develop a new one. Fresh knowledge is developed at the same time as familiar expertise is being used in new ways.

NCE Maritime believes that in order to achieve this and to be able to utilise the resources of the oceans in new ways, we need to develop the knowledge and technology that enable people to carry out advanced maritime and marine operations in the new area.

SUBSEA-SIMULATOR

Klyngen etablerer senter for subsea-operasjoner i Ålesund.

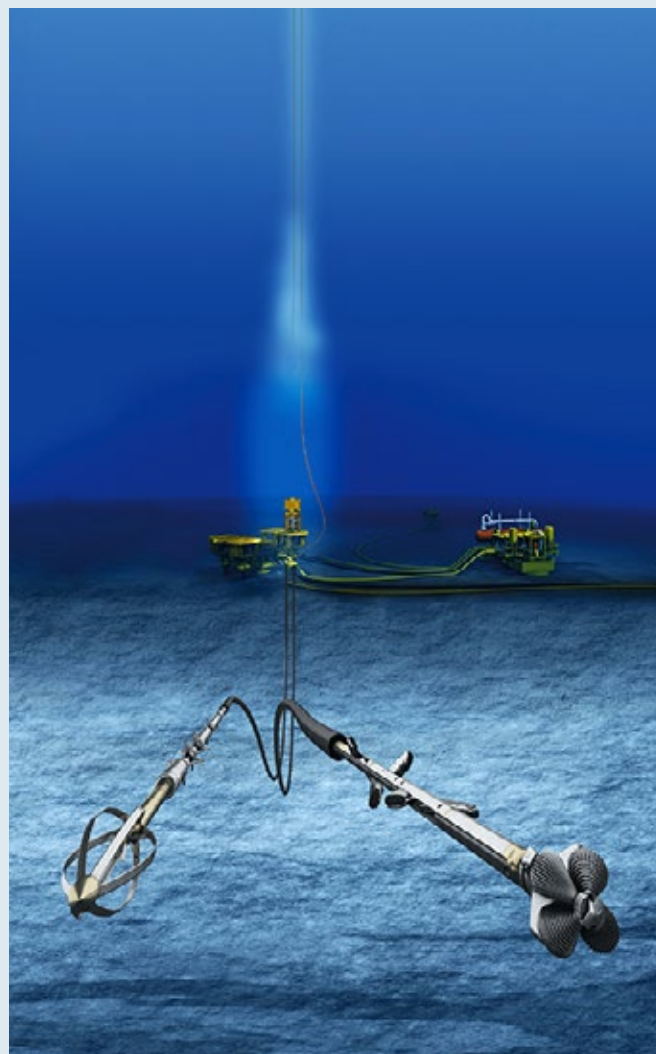
ENG The Møre cluster establishes center for subsea-operations in Ålesund

På vegne av den maritime klyngen på Møre går nå NCE Maritime i spissen for å etablere senter for subsea-operasjoner i Ålesund. Sammen med Høgskolen i Ålesund, ICD Software og Offshore Simulatorsenter ønsker NCE Maritime å få finansiert og bygget en subsea-simulator i tilknytning til det sterke simulatormiljøet på Campus Ålesund.

Undervannsteknologi utvikles i stort tempo og vi er i begynnelsen av utbygging av prosessfabrikker på havbunnen. Både Statoil og Shell er i gang med å bygge ut gasskomperasjon på norsk sokkel. Det er viktig for den maritime klyngen å ligge i forkant av utviklingen og kunne tilby teknologi og tjenester tilpasset kundenes behov. Målet med subsea-simulatorsenteret er å skape en arena for:

- Innovasjon og verifikasjon skip og utstyr
- Innovasjon og verifikasjon av ulike subsea-operasjoner og prosedyrer
- Innovasjon og verifikasjon av trening og mannskap

Simulatorsenteret legger til rette for helt ny og komplementær innovasjon – i tett samarbeid med subsea-klyngen i Bergensområdet og NCE Subsea. Planlagt oppstart er i løpet av 2014.

On behalf of the maritime cluster at Møre, NCE Maritime is now spearheading the establishment of a centre for subsea operations in Ålesund. Together with Aalesund University College, ICD Software and the Offshore Simulation Centre, NCE Maritime wishes to finance and build a subsea simulator in conjunction with the strong simulator environment on the Ålesund campus.

Underwater technology is developing at a great rate and we are only in the early stages of the construction of processing plants on the seabed. Both Statoil and Shell have begun developing natural gas compression on the Norwegian continental shelf. It is important for the maritime industry to remain ahead of developments and provide technology and services tailored to the needs of its customers. The aim of the subsea simulator centre is to create a venue for:

- Innovation and verification of vessels and equipment
- Innovation and verification of various subsea operations and procedures
- Innovation and verification of training and crew

The simulator centre facilitates new and complementary innovation – in close cooperation with the subsea cluster in the Bergen area and NCE Subsea. Planned start-up will be during 2014.

LEGASEA

Samler biomarin industri

Flere aktører fra den maritime klyngen er også involvert i det biomarine klyngeprosjektet LEGASEA som startet i 2013. Her finner vi rederi, landbasert foredlingsindustri, omega 3- og FOU-miljøer. Disse bedriftene er også lokalisert på Møre med en kjerne i Ålesundsregionen.

Høyforedling av biomarine ingredienser er en ung industrigren som har et betydelig potensial innen helse, ernæring og farmasi. Nær 10 % av den globale foredlingen av biomarine ingredienser skjer i Møre og Romsdal. Klyngens visjon er å bli globalt ledende basert på bærekraftig og lønnsom utvikling og utnyttelse av marine bioressurser og reststoffer i industriell skala.

Several players from the maritime cluster are also involved in the Marine Biotech cluster LEGASEA project begun in 2013. Here we find shipping, onshore seafood processing industry, and Omega-3 and R & D environments. These firms are also located in Møre with a core in the Ålesund region.

Refining of bio-marine ingredients is a young branch of industry which has significant potential in the areas of health, nutrition and pharmaceuticals. Close to 10% of the global processing of bio-marine ingredients occurs in Møre og Romsdal. The cluster's vision is to become global leaders in the sustainable and profitable development and use of marine bioresources and residual raw materials on an industrial scale.

ECOWINDS

EU-prosjekt om havvind

NCE Maritime/ÅKP og Høgskolen i Ålesund er partnere i EU-prosjektet ECOWindS som skal bidra til å redusere kostnader ved installasjon, drift og vedlikehold av offshore vindturbiner.

I løpet av høsten 2013 har det blitt gjennomført en omfattende kartlegging av den maritime klyngens styrker på dette feltet. Kartleggingen danner grunnlag for videre steg i prosjektet og fremtidig samarbeid mellom regionene. Samarbeidspartnerne i ECOWindS er de store havvindklynger i Storbritannia, Tyskland og Danmark. EU har bevilget rundt 1,9 millioner euro til prosjektet.

NCE Maritime/ÅKP and Aalesund University College are partners in the EU project ECOWindS which is helping reduce the costs of installation, operation and maintenance of offshore wind turbines.

During the autumn of 2013, an extensive survey of the maritime cluster's strengths in this field was undertaken. It has been used as the basis for further steps in the project and for future cooperation between the regions. The partners in ECOWindS are the major ocean wind clusters in the UK, Germany and Denmark. The EU has allocated a total of around 1.9 million Euros to the project.

NORDATLANTISK KLYNGESAMARBEID

NCE MARITIME og den biomarine klyngen LEGASEA deltar i et nettverk mellom havrelaterte klynger i den nordatlantiske regionen (NAOCA). I dette nettverket deltar bedrifter og organisasjoner fra Island, Færøyene, Danmark, Grønland, Canada og Norge. Utgangspunktet for samarbeidet er landenes sterke tilknytning til havrommet, spesielt de marine og maritime næringene, og utviklingen av næringsklynger og innovasjonsmiljøer

innenfor sektorene med behov for internasjonale samarbeidspartnere. Det har vært to samlinger i Ålesund i 2013.

ENG NCE Maritime and the Biomarin Cluster LEGASEA is a partner in the North Atlantic Ocean Cluster Alliance (NAOCA).

OM OSS

NCE MARITIME

NCE Maritime er en del av innovasjonsselskapet ÅKP AS og kan derfor trekke veksler på den brede kompetansen og det gode nettverket til dette kunnskapsmiljøet.

Menneskene som jobber i ÅKP har ulike bakgrunn og kommer fra offentlig og privat virksomhet. Noen har lang erfaring fra små og store bedrifter, andre har tung akademisk bakgrunn. Til sammen gir dette en gunstig miks av erfaringsbasert- og formalkompetanse, noe som også kjennetegner den maritime klyngen i regionen.

NCE Maritime ledes av en godt balansert styringsgruppe som består av nøkkelpersoner fra den maritime næringen i regionen, fylkeskommunen og Høgskolen i Ålesund.

Totalt sett gjør dette at teamet som jobber med NCE Maritime er meget fleksibelt og har evnen til å reagere raskt. Enten det gjelder utfordringer fra norsk eller internasjonalt næringsliv, eller innspill fra kunnskapsmiljøene. Slik kan vi skape nye muligheter for den maritime klyngen på Møre.

NCE Maritime is a division of the innovation company Ålesund Knowledge Park and is able to draw on the broad ambit of skills and the excellent network found in this environment of knowledge.

The people who work here have a range of backgrounds and come from both the public and the private sector. Some have extensive experience in large and small companies, others have heavy academic backgrounds. The result is a beneficial blend of experiential skills and formal qualifications – something that also characterises the maritime cluster in the region.

NCE Maritime is headed by a well-balanced steering committee comprising key individuals from the maritime industry in the region, the county and Aalesund University College.

Overall, this makes for great flexibility in the NCE Maritime team and allows for an ability to react quickly when the need arises, whether this be to challenges from Norwegian or international business, or to input from knowledge communities. This is how we are able to create new opportunities for the maritime cluster at Møre.

01

02

03

04

05

06

07

08

09

10

STYRINGSGRUPPEN / STEERING COMMITTEE

01 STÅLE RASMUSSEN Leder styringsgruppen, Kleven / **02 HELGE GJERDE** Rolls Royce / **03 KNUT ÅSEBØ** Vard / **04 TORSTEIN STAVSENG** Farstad Shipping / **05 SIGURD VISETH** Ulstein Group / **06 BJØRN IDAR REMØY** Bourbon Offshore Norway / **07 CHRISTER VALDERHAUG** ICD AS / **08 KARL INGE REKDAL** Sykkylven Stål AS / **09 BERGLJOT LANDSTAD** Møre og Romsdal fylkeskommune / **10 MARIANNE SYNNES** Høgskolen i Ålesund

01

02

03

04

05

ADVISORY BOARD

01 MAGNE AARSET Styreleder, ÅKP AS / **02 ANDERS ALM-ESTAD** President – Offshore, Rolls-Royce Marine / **03 GUNVOR ULSTEIN** CEO, Ulstein Group / **04 ROY REITE** CEO, VARD / **05 KARL JOHAN BAKKEN** CEO, Farstad Shipping

TEAM NCE MARITIME

PER ERIK DALEN

Adm. dir. i ÅKP og leder i NCE Maritime
CEO of Ålesund Knowledge Park and
Chairman of NCE Maritime

KJELL MOLTU-JACOBSEN

Seniorrådgiver, Administrasjon, Økonomi,
Rapportering / Senior Advisor, Administra-
tion, Finance, Reporting

FRANK STØYVA EMBLEM

Kommunikasjonsleder
Director Communication

HANS-PETTER HILDRE

Forumsleder for Innovasjon, Forskning og
Utdanning / Director, Innovation, Research
and Education Forum

ARNE MEHL

Seniorrådgiver ÅKP Nyskaping
Senior Advisor ÅKP Innovation

KRISTIN HERJE NØRVE

Koordinator drift - marked - kommunikasjon
Coordinator operations - Marketing Commu-
nication

ODDVAR SKARBØ

Prosjektleder LEGASEA
Project Director LEGASEA

TROND LERVIK

Avdelingsleder ÅKP Nyskaping
Head of department ÅKP Innovation

ROBERT VOLDNES

Seniorrådgiver ÅKP Nyskaping
Senior Advisor ÅKP Innovation

LARS GJØRSVIK

Seniorrådgiver ÅKP Nyskaping
Senior Advisor ÅKP Innovation

STIAN NERLAND

Prosjektleder / Project Director

KINE NORHEIM

Prosjektleder / Project Director

ELDAR EILERTSEN

Prosjektleder / Project Director

NOR I tillegg leier vi inn kompetanse og
kapasitet fra eksterne miljøer i Norge eller
i utlandet.

ENG In addition to the above, we should
include the expertise applicable to individual
projects made available by.

FOKUS 2013

Et utvalg av aktiviteter i
NCE Maritime fra året som har gått.

/

Focus 2013

A selection of NCE Maritimes
activities from the past year

OCEAN TALENT CAMP

Møre 2013

Campus Ålesund var 7. november arena for Norges første regionale Ocean Talent Camp. 1200 ungdommer fra de videregående skolene i Møre og Romsdal fikk møte Høgskolen, Fagskolen og over 40 bedrifter fra de havbaserte næringene. En hel dag spekket med aktiviteter gav elevene et godt innblikk i utdannings- og karrieremuligheter i disse næringene.

FØRSTE REGION

Møre er den første regionen i landet som inviterer de videregående skolene til å ta i bruk Ocean Talent Camp-konseptet. Talent-campen er en møteplass mellom elever som står overfor utdanningsvalg og bedrifter og

utdanningsinstitusjoner. Det er Høgskolen og Fagskolen i Ålesund, MAFOSS, NCE Maritime og Maritimt Forum Nordvest som står bak arrangementet.

UNIKT SAMARBEID MED LÆRERNE

Et grundig pedagogisk opplegg sørger for at elevene får et godt utbytte av arrangementet. Grunnstrukturen består av tre trinn: forberedelse i klasserommet, besøk på Ocean Talent Camp, og til slutt oppsummering i klasserommet. Gjennom disse trinnene får elevene et grunnlag til å reflektere over, og presentere utdanninger og yrker i forhold til egne interesser. Alt materiell til undervisningen blir oversendt skolene før selve campen, og lærerne tar dette inn i undervisningen i ukene før.

I tillegg til det pedagogiske opplegget hadde mange av de deltagende bedriftene og organisasjonene aktiviteter på sine stands, og det ble gjennomført serier med korte og interessante foredrag gjennom dagen.

KAMP OM TALENTENE

Norge er blant de ledende landene i verden innen næringene olje og gass, maritimt og sjømat. Næringene konkurrerer i et beinhardt globalt marked. Kampen om den rette kompetansen og de beste hodene tilspisser seg. For å opprettholde sin posisjon både i norsk næringsliv og blant internasjonale tungvektene, er det å ha tilgang på kompetente medarbeidere en av de største utfordringene. Tiltak som Ocean Talent Camp er en av måtene å møte denne utfordringen på. Her synliggjøres spennende muligheter i fremtidsrettede næringer.

INNGÅR I NCE MARITIME-PROGRAM

Med Ocean Talent Camp Møre løfter samarbeidspartnerne kvaliteten på rekrutteringsarrangementer til et høyere nivå. Gjennom tilføring av en solid økonomisk plattform inngår OTC Møre som en hovedaktivitet i NCE Maritime sitt program for langsiktig rekruttering og styrking av vertskapsattraktivitet.

NOR-SHIPPIING/ OCEAN TALENT CAMP

Oslo, juni 2013

Den maritime klyngen på Møre var godt representert på rådhusplassen i Oslo under Ocean Talent Camp i juni. Arrangementet var en del av Nor-Shipping og samlet 11000 ungdommer fra hele østlandsområdet. De fikk møte bedrifter og organisasjoner fra de alle havbaserte næringene.

NCE Maritime og Høgskolen i Ålesund var på plass sammen med andre sentrale aktører fra den maritime klyngen på Møre som Vard, Havila, Bourbon, Olympic, Island Offshore, Rem og DNV

NOR-SHIPPIING/OTC IN OSLO 2013

The maritime cluster at Møre was well represented in Oslo during the Ocean Talent Camp in June. The event was part of Nor-Shipping and drew 11,000 young people from across the entire eastern region of Norway.

DELTAGENDE SKOLER

Ungdommene kommer fra de 10 videregående skolene Fagerlia, Ålesund, Spjelkavik, Akademiet, Borgund Romsdal, Haram, Ulstein, Herøy og Atlanten. I tillegg var hundrevis av studenter fra fagskolen og høgskolen med.

Campus Ålesund, held on 7 November became the arena for Norway's first Regional Ocean Talent Camp. 1,200 young people from secondary schools in Møre og Romsdal had the opportunity of visiting Aalesund University College, the Trade School and 40 companies involved in various offshore industries. It was a full day, packed with activities and one that gave the students an insight into educational and career opportunities in these industries.

Collaboration with teachers. Comprehensive educational programmes enable students to obtain maximum benefit from an event; and this was one such. It had three steps: preparation in the classroom, the visit to the Ocean Talent Camp, and a final summing up in the classroom.

Fem på campen

Experiences at OTC

Sølvi Hatledal

*Crew-coordinator
Golden Energy Offshore*

«Vi møter mange interesserte ungdommer som lurer på hvordan det er å jobbe i et offshorerederi. Det pedagogiske opplegget i OTC fungerer godt og gjør at det er lett å komme i dialog.» / We meet many interested young people who are wondering what it would be like to work in an offshore company”

David Fink

CEO Luminell

«Det er spennende å møte ungdom med forskjellig bakgrunn og høre hvordan de tenker om fremtiden. En fin møteplass for maritime bedrifter på Sunnmøre.» / A great meeting place for maritime businesses at Sunnmøre”

Jens M. Corneliusen

HR-manager VARD

«Langsiktig rekruttering er viktig for VARD. Vi trenger høyt kvalifiserte fagfolk i alle disipliner. Ocean Talent Camp er en fin mulighet til å komme i direkte dialog med ungdom.» / Long-term recruitment is important for VARD. We need highly qualified professionals in all disciplines”

Sigmund O. Mestad

3. Klasse Spjelkavik VGS

«Vi deltok også under Ocean Talent Camp i Oslo i juni og merker stor forskjell på kunnskapsnivået til elevene som deltar her. Fleire vet kva de maritime bedriftene driver på med og har fleire spørsmål.» / The students have a high level of knowledge about the maritime industry”

Audhild Kvalsvik

Crewing, Olympic Shipping

«Vi har fått godt respons. Spesielt frå studentene ved fagskolen som også deltok i dag. Vi får mange spørsmål om kadettplasser.» / We've had a good response, especially from the students at the Trade School. We received a number of questions about cadetships ”

REKRUTTERING

Stort behov for høyt kvalifisert arbeidskraft

Fremtidsutsiktene for den maritime klyngen er lyse og for å opprettholde veksttakten er næringen avhengig av økt rekruttering. Både demografi og konkurransesituasjonen i industrien tilsier at den maritime næringa må ansette flere. Ikke bare fra Møre og Romsdal, men fra hele verden. Den årlige fylkesstatistikken viser at hvert kull som vokser opp i Møre og Romsdal blir redusert gjennom fraflytting. Relativt små ungdomskull er på vei inn arbeidsmarkedet og dette gjør regionens rekrutteringsgrunnlag mindre.

Når det gjelder rekruttering av høgt utdanna og spesialisert arbeidskraft vil en være avhengig av rekruttering utenfra. Denne ar-

beidskraften er mer mobil og de potensielle talentene må ofte rekrutteres utenfor fylket.

Jakten på talentene blir hardere og konkurransen er global. NCE Maritime er involvert i flere prosjekter hvor vi arbeider for at maritim næring skal bli førstevalget til både nyutdannede og etablerte fagfolk på jakt etter spennende arbeidsplasser. Det er også en prioritert oppgave å sørge for at skolene har god kunnskap om næringen og at de beste talentene er klar over mulighetene i maritim næring.

NCE Maritime har også bidratt til å starte flere mastergradsstudier på Høgskolen i Ålesund, og har styrket utdanningstilbudet

gjennom rekruttering av gaveprofessorer og doktorgradsstipendiater.

RECRUITMENT The outlook for the maritime cluster remains bright. However, if the current rate of growth is to be sustained, the industry depends on the recruitment of new employees in years to come. The search for talent is becoming increasingly demanding and the competition is global. NCE Maritime is involved in several projects in which we are working towards making the maritime industry the first choice for both graduates and established professionals looking for exciting jobs.

TEKNOLOGI- OG INGENIØRKURS

«Di maritime framtid»

NCE Maritime har sammen med sentrale aktører i klyngen stått for gjennomføringen av motivasjonskurs for ingeniøryrket. Programmet er nå evaluert og basert på denne så er det blant annet besluttet å gjøre endringer og utvide kurset fra 16 til 32 deltakere i året. Kurset skal gi en god innføring i mulighetene som ligger i ingeniøryrket i en verdensledende maritim klynge. Gjennom teori, bedriftsbesøk og sosiale arrangement ønsker vi å motivere ungdom til å ta høyere teknisk utdanning og finne sin plass som ressurspersoner i den maritime klyngen etter endte studier. NCE Maritime samarbeider med VARD, UlsteinGroup, Rolls-Royce Marine, Kleven og MAFOSS om Teknologi- og ingeniørkurs.

TECHNOLOGY AND ENGINEERING COURSES

Together with other key players in the cluster, NCE Maritime has been responsible for the implementation of motivational courses for the engineering profession. Our aim is to motivate young people to pursue higher technical education.

MARITIM KOMPETANSEPLAN 2023

Fremtidens kompetanse

Maritim Kompetanseplan 2023 er et prosjekt gjennomført av NCE Maritime for å kartlegge det fremtidige kompetansebehovet i den maritime klyngen på Møre. En lang rekke sentrale aktører i maritim næring kom sammen i tre dager for å utvikle fremtids-scenarier for å avdekke hvordan fremtidens kompetansebilde vil se ut. Planen skal blant annet benyttes til å identifisere nye utdanninger, spesialiseringer og etter- og videreutdanningsprogram, i tillegg til å angi hvilke prosjekter og tiltak NCE Maritime skal prioritere. Planen skal rulleres årlig.

OCEAN INDUSTRY TALENTS

Langsiktig rekrutterings-samarbeid

I prosjektet Ocean Industry Talents har en samlet maritim bransje gått sammen om et systematisk, forpliktende og langsiktig arbeid for rekruttering. Prosjektet skal gi ungdom i Møre og Romsdal aktuell kunnskap om utdannings- og yrkesmuligheter innen maritim næring. Målet er å bidra til at flere unge velger maritime yrker. Satsing på Ungt Entreprenørskap, rektor- og rådgiversamlinger og Ocean Talent Camp Møre er eksempel på tiltak forankret i dette prosjektet.

OCEAN INDUSTRY TALENTS With the project Ocean Industry Talents, NCE Maritime has, in collaboration with other stakeholders in the maritime industry, been working on a systematic, committed, long-term effort to increase recruitment into the maritime professions.

KLYNGESAMARBEID

Den maritime klyngen på Møre består av over 218 store og små bedrifter. Ifølge klyngeanalysen til Møreforskning er det fortsatt utstrakt samhandling mellom bedriftene i hele verdikjeden. Leverandørkoblingene er sterke. Rundt 35 % av innkjøpte varer og tjenester leveres av bedrifter i klyngen. Men denne tradisjonelle klyngedynamikken er under press. Globaliseringen åpner opp nye markeder, men også for nye konkurrenter. Samtidig ser vi at globalintegreerte konsern har egne verdikjeder. Nettverk og gode koblinger til relevante miljø nasjonalt og internasjonalt blir dermed ekstra viktig.

NCE Maritime har knyttet seg tett opp mot de tre NCE'ene på Raufoss, Kongsberg og på Sørlandet og har etablert en bindende samarbeidsavtale. Klyngene har komplementær kompetanse innen oljeteknologi og en rekke sammenfallende utfordringer.

CLUSTER COOPERATION AND NETWORKING The maritime cluster at Møre incorporates more than 220 large and small businesses. According to an analysis carried out by Møreforskning AS of the cluster, there continues to be extensive interaction between businesses in the value chain. Supplier links are strong. Around 35% of purchased goods and services are delivered by companies within the cluster. But the traditional cluster dynamic is under pressure. Networking and a strong connection with relevant environments both nationally and internationally is therefore essential.

KLYNGESAMARBEID OG NETTVERK

Nasjonalt samarbeid - global fokus

NORWEGIAN INDUSTRY CLUSTER

NCE Maritime var en av drivkreftene da næringsklynger, universitet og høyskoler i fire av Norges mest eksportrettede regioner i 2013 gikk sammen om å etablere Norwegian Industrial Cluster (NIC). NIC skal styrke bedriftenes globale konkurransekraft og regionenes kompetanseutvikling.

NIC er et samarbeid mellom den maritime klyngen på Møre, og teknologiklyngene på Sørlandet, Kongsberg og Raufoss og Universitetet i Agder og høyskolene i Ålesund, Buskerud og Gjøvik. NIC-samarbeidet omfatter dermed Norges mest glo-

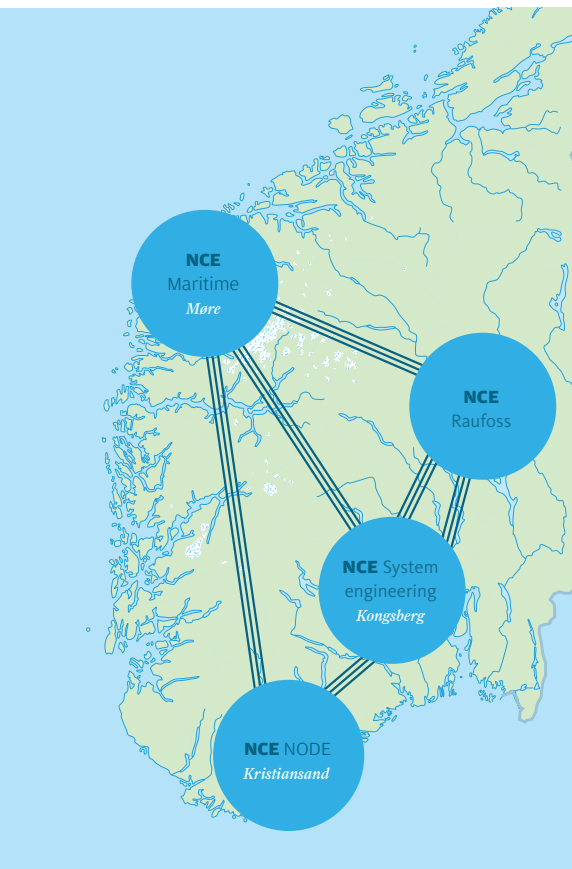
baliserte og eksportrettede industriklynger og de mest næringslivsnære akademiske institusjonene. Bedriftene i NIC har en årlig omsetning på 150 milliarder kroner og 50.000 ansatte, mens lærestedene har 20.000 studenter og over 2.000 ansatte.

Selv om NIC er et nasjonalt samarbeid, er siktepunktet globalt. Ingen av bedriftene i NIC lever av å selge råvarer, de selger teknologi og kunnskap. Da må de ligge i den globale kunnskapsfronten. NIC skal sikre forskningssamarbeid med sterke norske og utenlandske fagmiljøer, samarbeid om mastergrader, utvikling av nasjonale innovasjonssentre og nye industrielle muligheter på tvers av regionene.

NORWEGIAN INDUSTRY CLUSTER

NCE Maritime was one of the driving forces when industry clusters, universities and colleges in four of the nation's most export-oriented regions joined forces in 2013 to establish the Norwegian Industrial Cluster (NIC). NIC aims to enhance the global competitiveness of the businesses and encourage regional skills development.

NIC is a collaborative initiative between the maritime cluster in Møre, the technology clusters of Sørlandet, Kongsberg and Raufoss, the University of Agder and the colleges in Ålesund, Buskerud and Gjøvik. Thus the NIC initiative includes the most globalised and export oriented industry clusters and the academic institutions working most closely with businesses and industry.

LEGASEA OG NORWEGIAN ROOMS

ÅKP som driver klyngeutviklingsprogrammet NCE Maritime har i løpet av 2013 fått tilknyttet seg to nye klyngeprosjekt. Den biomarine klyngen LEGASEA og møbelklyngen Norwegian Rooms. I en region der disse tradisjonelle næringene er et viktig supplement til den sterke maritime næringen søker en nå å se synergier mellom de ulike næringsklyngene. Stikkord er kompetansedeling og samarbeid på tvers av næringer.

LEGASEA OG NORWEGIAN ROOMS During the course of 2013, ÅKP which runs the cluster development programme, NCE Maritime, has become involved in two new cluster projects: the bio marine cluster LEGASEA and the furniture cluster Norwegian Rooms. Sharing of expertise and collaboration across sectors is important.

MØTEPLASSER

Kompetanseheving og nettverksbygging

En viktig oppgave for NCE Maritime er å skape arenaer for kompetanseheving og nettverksbygging. Vi er derfor arrangør og medarrangør for en rekke konferanser og spissede seminarer. Våre arrangement er gratis og en sentral del i vårt tilbud til alle bedriftene i klyngen.

SEMINAR With Inside Information, NCE Teknofokus, NCE Human Factor

KONFERANSER NCE Maritimes årskonferanse, Ålesundkonferansen, Fosnavågkonferansen, Haramskonferansen

MEETING PLACES One of NCE Maritime's main tasks is to create a meeting place for skills development and networking. We are the main organiser and co-organiser of numerous conferences and seminars.

NCE MARITIMES ÅRSKONFERANSE

Status og veien videre

Rundt 200 deltakere deltok under årets klyngekonferanse. I år var tema fremtidens subsea-utbygginger og globalisering. I den tradisjonelle analysen av den maritime klyngen på Møre av kom det fram at det fortsatt er gode utsikter for den maritime næringen, men det er en økende sårbarhet. Bedriftene har bra omsetningsvekst, men lavere inntjening. Spesielt rederiene. Det kan på sikt føre til færre nykontraheringer av skip. Det er også bekymring i forhold til økende kostnadsnivå i næringen. Dette kan svekke konkurranseevnen.

Ved siden av analysen fikk vi et innblikk i strategiene til det franske offshore-rederi-et Bourbon, fremtidens subsea-utbygginger ved FMC Technologies, samt gode markedsanalyser fra Rystad Energy og Nordea Markets.

NCE MARITIME'S ANNUAL CONFERENCE - STATUS AND THE WAY AHEAD Around 200 delegates took part in the cluster's annual conference. This year, our theme was subsea developments of the future and globalisation. In our traditional analysis of the maritime cluster at Møre, it was noted that there continues to be good prospects for the maritime industry, whilst at the same time there is a growing vulnerability. Companies are experiencing good growth in turnover, but earnings are lower.

NYSKAPNING

Innovative bedrifter i verdensklasse

Den maritime klyngeanalysen for 2013 viser at antall bedrifter i den maritime klyngen på Møre vokser i rekordtempo. Til tross for oppkjøp og sammenslåinger vokser antall bedrifter i rekordtempo. Sterke næringsklynger er avhengig av å ha en jevn fremvekst av små, innovative bedrifter som utfordrer de etablerte. Dette styrker klyngen posisjon og konkurransevne.

«Ledelsen i Rolls-Royce Marine har gjentatte ganger understreket hvor viktig denne underskogen av nyskapende bedrifter er for deres virksomhet.»

Ledelsen i Rolls-Royce Marine har gjentatte ganger understreket hvor viktig denne underskogen av nyskapende bedrifter er for deres virksomhet. Når de vurderer hvor i verden de skal satse er graden av entre-

prenørskap og innovasjon en svært viktig faktor. Den maritime klyngen på Møre kjennetegnes av nyskaping og kontinuerlig innovasjon i tett samspill mellom krevende kunder, skipsdesignere, verft og utstyrsleverandører. NCE Maritime bidrar til økt innovasjonstakt i klyngen ved å introdusere nye kunnskaper og idéer, samt og sette i gang en rekke tiltak for å stimulere entreprenørskap og gründervirksomhet.

INNOVATION The maritime cluster analysis for 2013 shows that the maritime cluster at Møre is experiencing continual growth. Strong business clusters depend on the steady emergence of small, innovative companies that challenge the established. NCE Maritime is contributing to an increased rate of innovation in the cluster by introducing new knowledge and ideas, whilst at the same time launching a number of initiatives to stimulate entrepreneurship.

HOPPID.NO OG NÆRINGSFOND

ÅKP har i 2013 drevet førstelinjetjenesten til kommunene Ålesund, Sula og Skodje. Satsingen er et samarbeid mellom Innovasjon Norge, Møre og Romsdal fylkeskommune og kommunene. Målet er å få flere og bedre nyetableringer i området. Gjennom hoppid.no-kontoret kan gründere få råd og veiledning i spørsmål knyttet til etablering av egen bedrift. I oktober 2013 signerte ÅKP en avtale om å forvalte næringsfondene til de samme tre kommunene.

HOPPID.NO In 2013, ÅKP provided first-line support and industry funding to the municipalities of Ålesund, Sula and Skodje.

MEDARBEIDER- DREVET INNOVASJON

Nyskaping i praksis

Globaliseringen gjør at norsk teknologiindustri aldri har vært mer konkurranseutsatt. Økt satsing på produktivitet og innovasjonsutvikling en nødvendighet for å styrke konkurransevnen. NCE Maritime bidro til å sette dette temaet på dagsorden da de sammen med LO og NHO arrangerte en samling der praksisrettet innovasjon med medarbeiderinvolvering stod i sentrum. Sentrale bedrifter fra klyngen deltok. Ved å sammenligne våre innovasjonssystem med andre norske klynger ønsker LO og NHO å samle kunnskap som kan styrke øvrig norsk teknologiindustri.

EMPLOYEE-DRIVEN INNOVATION Increased focus on productivity and innovation growth is paramount for improving competitiveness. NCE Maritime assisted in putting this issue on the agenda when together with LO and NHO, they organised an event that centred on practice-oriented innovation with and through employee involvement

ÅKP NYSKAPNING

Veiledning til gründere

Innovasjonsselskapet Ålesund Kunnskaps-park (ÅKP) bidrar til å skape nye vekstbedrifter og utvikle eksisterende bedrifter gjennom et fullintegrert og synkronisert innovasjonssystem. ÅKP Nyskaping tilbyr veiledning, nettverk og bistår i forretningsutvikling for gründerbedrifter. Det er dette som kalles inkubasjon, et veksthus for raskere og bedre vekst for selskaper. Gjennom Inkubatorprogrammet knytter gründer eller bedrift seg opp til ÅKP i 3-4 år der de får hjelp med forretningsplaner, strategivalg og kapitalinnhenting. Det er nå rundt 30 selskaper med en slik avtale. ÅKP driver i dag en første-linjetjeneste, prekubator, FOU-inkubator, studentinkubator, kvinnovasjon, distribuert inkubator, samt en industriinkubator med avdelinger i Brattvåg og Ulsteinvik.

INNOVASJONS- AKSELERATOR

Regionalt samarbeid

NCE Maritime er partner i det nye konseptet Innovasjonsakselerator. Akseleratoren skal styrke bedriftenes innovasjonskraft og ferdigheter i innovasjonsprosesser. Målet er å utvikle en «verktøykasse» med universelle prosessmodeller og støtteverktøy, samt et konsept for tilrettelegging av fysiske innovasjonsrom. Bedriftene skal derfor trekkes aktivt inn i utviklingsprosessene, bidra med egne erfaringer, inspirere og lære av hverandre. Prosjektet eies av iKuben med NCE Maritime/ÅKP, Molde Kunnskapspark og Knudzon Senteret i Kristiansund som partnere.

INNOVATION ACCELERATOR NCE Maritime is a partner in the new concept of an Innovation Accelerator. The accelerator will strengthen businesses' capacity to innovate and their skills in innovation processes. The aim is to develop and establish a "toolbox" of universal process models and support tools, as well as a concept for facilitating physical innovation environments.

FELLES BO- OG ARBEIDSREGION

Mørere regionen i global konkurranse

Møre og Romsdal er vertskap for innovative og verdensledende bedrifter og sterke utdannings- og forskningsmiljøer som har gode forutsetninger for fremtidig vekst. For å lykkes, må regionen være attraktiv å bo og leve i for høyt utdannede og kompetente mennesker. Da er gode skoler, veier og infrastruktur, et rikt kulturtilbud og synliggjøring av opplevelser og flott natur viktig.

Vertskapsattraktivitet dreier seg om å tiltrekke seg og beholde de beste hodene, de beste bedriftene og den beste teknologien. Men globaliseringen har endret det tradisjonelle bildet. Det er ikke bare snakk om

å tiltrekke seg folk eller bedrifter i konkurranse med Bergen, Haugesund eller Stavanger. Hele verden er våre konkurrenter. Det gjelder og ha de beste teknologiske miljøene og de best tilpassede samfunnene. De store globale aktørene sammenlikner i dag det tilbudet de kan få i Singapore, Abu Dhabi eller Rio med det de kan få i Ålesund eller Ulsteinvik.

Dette er en helt ny situasjon for våre myndigheter både på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. NCE Maritime arbeider aktivt for å styrke attraktiviteten til regionen for bedre å stå rustet i kampen. Å bygge en sterk felles

bo og arbeidsregion med attraktive offentlige velferdstjenester, god infrastruktur og et variert fritidstilbud er derfor en viktig oppgave.

RESIDENTIAL AND WORKING REGION

Møre og Romsdal is host to innovative and world-leading companies and powerful educational and research institutions. Continued growth requires an attractive region for highly educated and skilled people. That is why good schools, infrastructure, cultural activities and everything the region and its beautiful natural assets have to offer are so important to convey. NCE Maritime is actively working to strengthen the attractiveness of the region.

ATTRAKTIVITET

Fra Hollywood til Sunnmøre

NCE Maritime ønsker å bidra til at vår region fremstår som attraktiv og spennende for studenter. I samarbeid med Innotown inviterte vi derfor studentene ved høyskolene i Ålesund, Molde og Volda til et eksklusivt møte med Jay Shuster fra det store amerikanske filmstudioet Pixar. Shuster er far til animasjonsfiguren Wall-E og fortalte om hvordan Pixar arbeider med kreative prosesser. Pixar står bak filmsuksesser som Cars, Toy Story og Wall-E.

ATTRACTIVENESS NCE Maritime wants to contribute to our region being perceived as an attractive and exciting one for students. To this end, in cooperation with InnoTown we invited students at colleges in Ålesund, Molde and Volda to an exclusive meeting with Jay Shuster from the major U.S. film studio Pixar.

KNYTTER REGIONEN SAMMEN

Buss til festival. NCE Maritime arbeider for at knytte hele Møre sammen til en felles bo- og arbeidsregion. Et godt kulturtilbud til innbyggerne er en del av et slikt totaltilbud. I samarbeid med Momentum satte NCE Maritime derfor opp busser fra hele distriktet til sommerens store festivaler.

InnoTown er en internasjonal konferanse for næringslivet. Konferansen fokuserer på innovasjon, idéskaping, strategi og design. NCE Maritime støtter konferansen sammen med en rekke aktører fra den maritime klyngen. Innotown setter Ålesund på kartet og er med på å bringe nye ideer og ny inspirasjon til regionen.

PUTTING ÅLESUND ON THE MAP

InnoTown is an international conference for business and industry. It places a focus on innovation, idea generation, strategy and design.

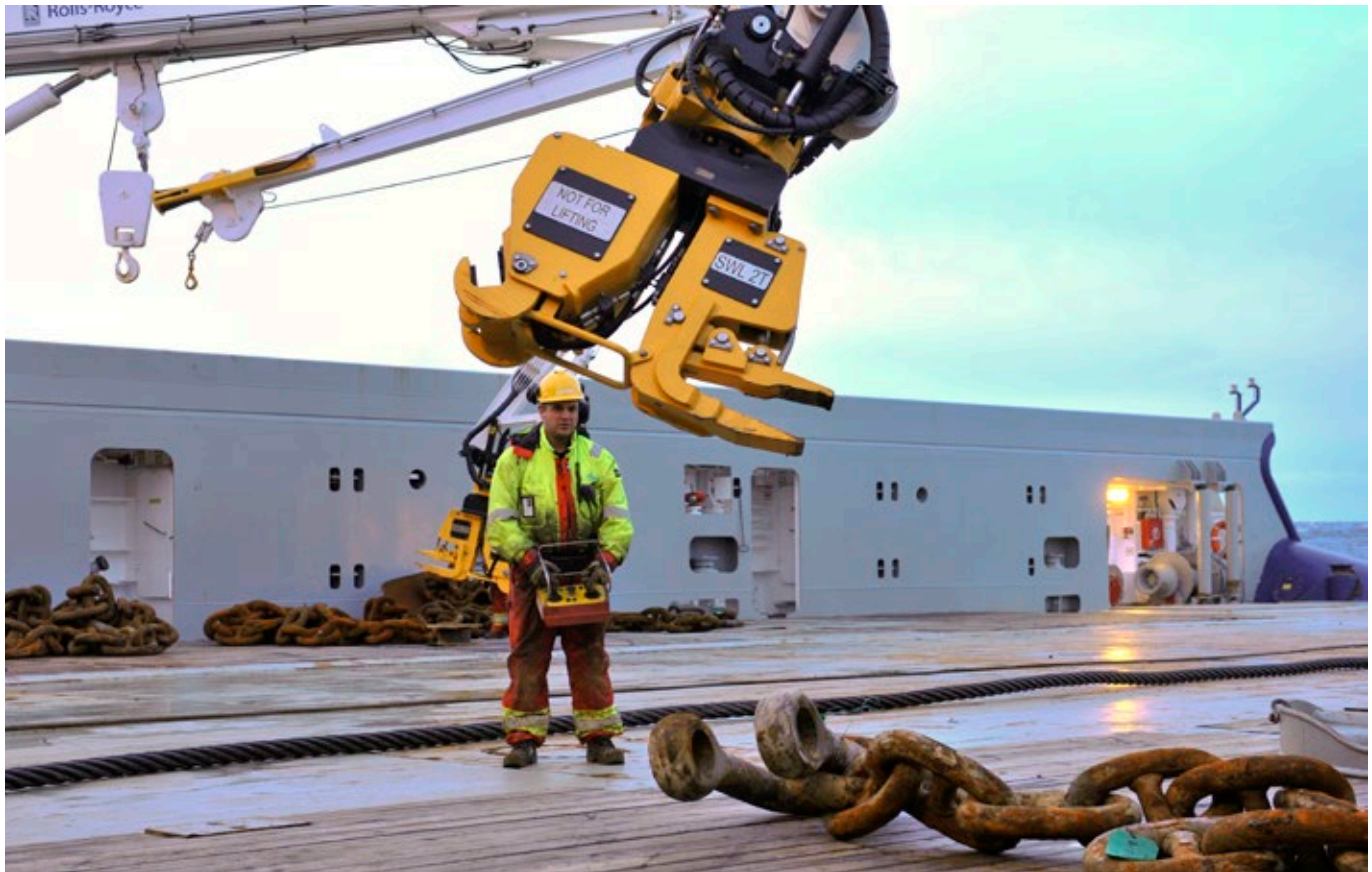
SAMFUNNSBYGGING

Med innovasjon som strategi

ÅKP og NCE Maritime har sammen med Sunnmøre regionråd IKS gått sammen om å utvikle et forprosjekt – «Innovasjon som strategi for samfunnsutvikling på Sunnmøre». Prosjektet er delvis finansiert gjennom tilskudd fra Møre og Romsdal fylkeskommune.

Regional utvikling handler mye om å finne frem til de kraftigste motorene som kan dra eller skyve utviklingen i en ønsket retning. Prosjektet peker derfor på de mobiliserende kreftene i samfunnsbyggingen som kan medvirke til å skape en attraktiv region og gjennom det utvikle vertskapsrollen som skal gjøre det mulig å tiltrekke, utvikle og beholde personer med ønsket kompetanse og mangfold. Videreutvikling av et regionalt innovasjonssystem (RIS) er et av de sentrale tema i forprosjektet.

COMMUNITY BUILDING NCE Maritime and ÅKP together with Sunnmøre Regional Authority joined forces to develop a pilot project – “Innovation as a strategy for community development in Sunnmøre”. The project is being partially funded through grants from Møre og Romsdal County. Regional development is very much about inventing the most powerful engines that can pull or push development in a desired direction.

SMB- KOMPETANSEHEVING

Spørreundersøkelse av små- og mellomstore bedrifter

NCE Maritime har i løpet av våren/sommeren 2013 gjennomført en spørreundersøkelse blant SMB-bedriftene i den maritime klyngen. Bakgrunnen for undersøkelsen er en rapport utført av Menon i desember 2012 som viser at en del av medlemsbedriftene (SMB`ene) opplever mindre tilknytning til maritim klynge og kjenner mindre til aktivitetene i NCE Maritime enn alliansepartnerne.

Formålet med spørreundersøkelsen var å finne ut hvilke tiltak NCE Maritime kan gjennomføre for å knytte flere av bedriftene i underskogen av SMBer tettere til den maritime klyngen og NCE programmet.

Funnene i undersøkelsen viser blant annet at bedriftene etterspør flere nettverksaktiviteter og også et større fokus på marked, innovasjon og ledelse.

«En stor andel av bedriftene skal ansette flere medarbeidere det neste året og det oppleves som vanskelig å finne rett kompetanse for mange av de spurte».

Maritim næring er i rask endring og mange mindre leverandører møter stadig strengere krav til dokumentasjon og sertifisering av produkter og tjenester. Næringen blir stadig mer global og dette gir store utfordringer for enkelte av de mindre selskapene som må tilpasse seg internasjonale krav for å levere varer og tjenester til større selskaper.

NCE Maritime har iverksatt en rekke tiltak for å etablere nettverk inn mot kjernen i maritim klynge og tiltak som skal øke de

små- og mellomstore bedriftenes kompetanse og fremtidige utfordringer.

SKILLS DEVELOPMENT FOR SMBS

During the spring of 2013, NCE Maritime conducted a survey of SMBs in the maritime cluster. The reason for the study was an assessment report indicating that some of the member companies (SMBs) had less knowledge of the cluster and had different needs to their larger counterparts. The purpose of the survey was to find out what measures NCE Maritime could implement to draw more of the companies in the important shrubbery of SMBs closer to the maritime cluster and to the NCE programme.

IN2 BRAZIL

Skreddersydd nettverksprogram

NCE Maritime og Innovasjon Norge har de siste årene hatt stor suksess med sine offensive internasjonaliseringssjekter «IN2». Dette er skreddersydd nettverksprogram for SMB bedrifter, der vi samler et utvalg bedrifter med komplementære produkter og introduserer de for nye markeder. Målsettingen er å sikre markedsposisjon og leveranser gjennom felles opptreden og markedsføring. Programmet er modulbasert hvor bedriftene først gjennomfører flere basismoduler, for så å spesialisere seg mot konkrete markeder. Nytt av året er IN2 Brasil og IN2 Kina.

IN2 BRAZIL NCE Maritime and Innovasjon Norge have had great success with their aggressive internationalisation project "IN2". A tailor-made network programme for SMBs, wherein we gather together a selection of companies with complementary products and introduce them to new markets.

SMB-STAND

NCE Maritime har gitt SMB-bedrifter mulighet til å eksponere seg mot skoleelever, studenter og maritim klynge for øvrig på Ocean Talent Camp Møre som gikk av stabelen på Campus Ålesund i november. På denne måten kan mindre bedrifter også bidra til synliggjøre bredden i yrkesmuligheter i maritim næring, knytte kontakter og bidra til fremtidig rekruttering i klyngen.

SMB-STAND By way of the Ocean Talent Camp Møre, NCE Maritime has afforded SMBs opportunities of exposing their business activities to schoolchildren, college students and the maritime cluster at large.

SMB FORUM

Samspillsarena for bedrifter

NCE Maritime har sammen med lokale aktører etablert møteplasser for SMB bedrifter i Haram, Ålesund og på Søre Sunnmøre. I første omgang er det rettet fokus mot nye og forsterkede krav til dokumentasjon og sertifiseringer for leverandører i en global maritim næring. Formålet er å få innspill til hvordan vi sammen kan lage gode samspillsarenaer med utgangspunkt i bedriftenes utfordringer.

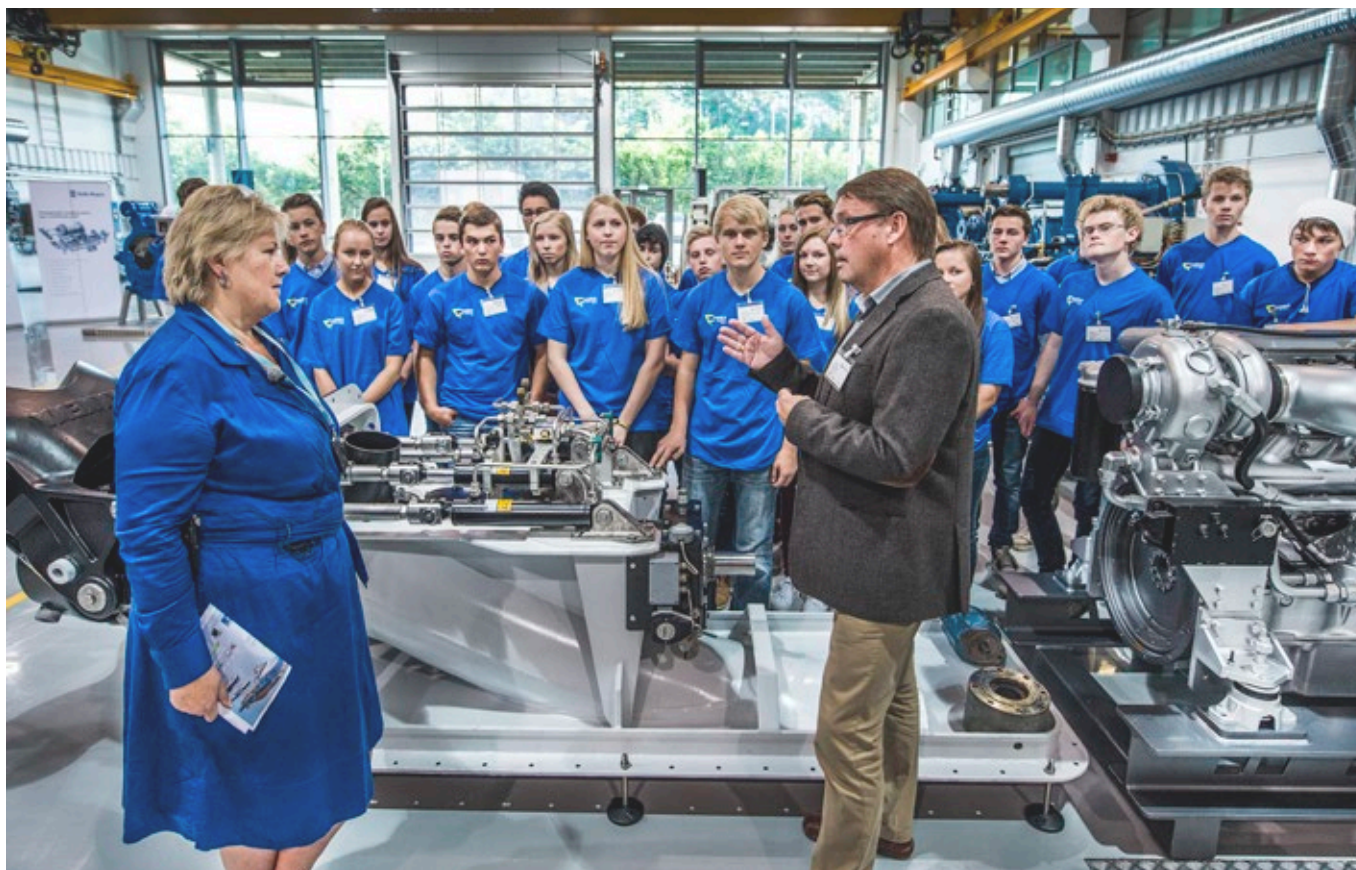
SMB-FORUM Together with local stakeholders, NCE Maritime has established SMB forums in Haram, Ålesund and Søre Sunnmøre.

OMDØMMESKOLEN

NCE Maritime har i samarbeid med SINTEF BU og Innovasjon Norge utviklet et Maritimt Omdømmeprogram som tilbyr små og mellomstore bedrifter en skreddersydd opplæring i omdømmearbeid. Programmet går over et år og det blir blant annet gjennomført en omdømmeanalyse av bedriften. Gjennom teoretisk og praktisk kursing lærer deltakerne hvordan de kan jobbe strategisk med sitt eget omdømme.

BUILDING REPUTATION In collaboration with SINTEF BU and Innovasjon Norge, NCE Maritime has developed a Maritime Reputation Programme (Maritimt Omdømmeprogram), which offers training to small and medium-sized businesses in building a reputation.

SAMSPILL MELLOM UTDANNING, FOU OG NÆRING

Næringslivsrettet forskning og utdanning

Den maritime klyngen har lenge hatt sterkt fokus på samspillet mellom forskning, utdanning og næringsliv. Maritim offshore-aktivitet er en spesialisert nisje innen maritim industri. Omtrent 85 % av kostnadene til slike skip er knyttet til avansert teknologi. Møre er i dag et globalt tyngdepunkt, men skal en beholde en slik posisjon er det nødvendig å iverksette spisset forskning mot de unike utfordringene med slike skip. Denne forskningen er både nødvendig med hensyn til å utvikle bedre utdanning og som en motor i nye innovasjoner. NCE-Maritime har bidratt med utvikling av regional forskningskapasitet og forskningsnettverk til blant annet NTNU, SINTEF, MARINTEK og DNV.

Den maritime klynge har de siste årene utviklet globale verdikjeder. Møre er i dag kjernen i disse verdikjedene, men påfyll av spesialisert kompetanse og tilgang til talent er en forutsetning for å holde posisjonen.

«Erfaringsbasert kompetanse er en grunnpilar i den maritime klyngen»

NCE Maritime arbeider med fleksible ordninger som tillater sømløse overganger mellom næringsliv og utdanning. En utfordring ligger i å inspirere flere av våre ungdommer til å ta utdanning som den maritime industrien har behov for. En annen utfordring ligger i å tiltrekke oss talent fra hele verden

og gi disse en spisset utdanning mot nøkkelaktiviteter i regionen.

BUSINESS ORIENTED R&D AND EDUCATION

The maritime industry has for a long time, placed a heavy emphasis on the interaction between research, education and business. Maritime offshore activity is a high-tech industry in great need of focused research. NCE Maritime has contributed to the development of regional research capability and research networks which include NTNU, SINTEF, MARINTEK and DNV.

Experiential knowledge is a keystone of the maritime cluster and NCE Maritime is working on flexible programmes allowing seamless transitions between business and education.

NY MASTER- UTDANNELSE

*Ledelse av krevende
maritime operasjoner*

Framtidig maritim virksomhet forventes å bli enda mer krevende og risikoutsatt enn i dag. Operasjonene blir stadig mer komplekse, med tettere samvirke mellom fartøy, installasjoner og flytere, luftfartøy samt flere aktører på land. Samspillet mellom operatørene, teknologien de bruker og organisasjonen de arbeider i er av vital betydning for så vel sikkerhet som effektivitet i slike operasjoner. Høgskolen i Ålesund startet derfor, på direkte forespørsler fra næringen, i år et nytt masterstudium i ledelse av krevende maritime operasjoner.

NEW MASTERS PROGRAMME The maritime operations of the future are expected to be even more demanding and more subject to risk than those of today. For this reason, Aalesund University College this year launched a new Masters programme in Management of Demanding Maritime Operations.

NYTT LABORATORIE- BYGG ÅPNET

Høgskolen i Ålesund åpnet i høst sitt nyoppussede laboratoriebygg. Til en prislapp på 92,5 millioner har studentene fått et topp moderne anlegg med fremtidsrettede undervisningsfasiliteter. Bygget inneholder blant annet en avansert mekatronikk-lab, i tillegg til laboratorium for maskin, elektro og marine fag.

NEW LABORATORY BUILDING Aalesund University College opened its newly renovated laboratory building during the autumn. At a cost of NOK 92.5 million, the College's students have acquired a state of the art facility with innovative teaching capabilities.

MARITIMT FORSKNINGS- SAMARBEID

Sikrere kranoperasjoner

Prosjektet skal bygge en fleksibel og felles kontrollarkitektur for Rolls-Royce Marine kraner og robotiserte armer. Målet er å utvikle en felles haptisk styringsenhet som kranoperatøren kan bruke til å styre forskjellige typer kraner med. Dette vil redusere risikoen for feil under kranoperasjoner.

SAFER CRANE OPERATIONS This is a project to create "A Flexible and Common Control Architecture for Rolls-Royce Marine Cranes and Robotic Arms".

VIRTUAL PROTOTYPING

Det maritime forskningssamarbeidet mellom industri- og forskningsmiljøene på Møre og i Trondheim styrkes gjennom prosjektet «Virtual Prototyping of Maritime Systems and Operations» (VIPROMA). Prosjektet skal utvikle simuleringsbaserte arbeidsprosesser for den maritime industrien, og utvikle kunnskap, metoder og programvare som bedre optimalisering av ytelsen til skip og avanserte offshore-fartøy. Partnere er SINTEF, NTNU, Høgskolen i Ålesund, VARD, Rolls-Royce Marine og DNV.

VIRTUAL PROTOTYPING The collaborative maritime research activity taking place between industry and the research environments of Møre and Trondheim has been strengthened through the project "Virtual Prototyping of Maritime Systems and Operations" (VIP). The project will develop simulation-based work processes for the maritime industry.

CAMPUS ÅLESUND

En motor i maritim utvikling

Campus Ålesund har det siste året styrket sin posisjon som et knutepunkt mellom maritim forskning, utdanning og internasjonalt ledende kunnskapsbedrifter. Samspillet mellom academia og et aktivt næringsliv er en symbiose som fører til innovasjon og entreprenørskap i praksis.

Høgskolen i Ålesund opplever rekordsøkning på sine studieplasser. Det investeres i nytt utstyr og høsten 2013 åpnet det nye laboratoriebygget som gir ingeniørstudentene tilgang på topp moderne utstyr. En annen viktig aktør er Rolls-Royce Marine. Med sine 450 kompetansearbeidsplasser er de den største næringsaktøren og de har tatt en aktiv rolle i forhold til utdannings og forskningsaktiviteten på campus. Campus Ålesund har blitt et internasjonalt kompetansemiljø.

EN MOTOR I MARITIM UTVIKLING The interaction between higher education and active business is a symbiosis that leads to innovation and entrepreneurship in practice. Campus Ålesund has become an international centre of expertise.

1

Høgskolen i Ålesund

Ålesund University College

Har rundt 2500 studenter og 200 tilsatte. Høgskolen er mest kjent for sine spissede maritime studier, blant annet shipping og logistikk, ingeniørstudier innen skipsdesign og skipssystem, i tillegg til utdanning av sjøoffiserer og maskinister.

2

Nytt laboratoriebygg

Trade School in Ålesund

Åpnet høsten 2013. 4000 kvadratmeter med topp moderne utstyr er nå tilgjengelig for studentene og lærerne. Prosjektet har 92,5 millioner kroner.

3

Maritimt simulatormiljø

Maritimt simulatormiljø

Høgskolen har sammen med den maritime næringen i regionen lagt ned store ressurser i oppbygging av forskjellige simulatorer. Det gjør det mulig å trene på grunnleggende navigasjon og avanserte operasjoner som man bare sjelden har mulighet å gjøre om bord på et skip.

4

Fagskolen i Ålesund

Trade School in Ålesund

Er en selvstendig utdanning som bygger på videregående opplæring (fagbrev) og kvalifiserer til opptak ved de fleste høyskoler. Fagskolen i Ålesund har to-årige fordypninger innen bygg, anlegg, elkraft, automatisering, maskinteknikk, nautisk- og skipsteknisk drift og har ca.300 studenter.

5

Norsk Maritimt Kompetansesenter

Norwegian Maritime Competence Centre

Norsk Maritimt Kompetansesenter er et næringsbygg og tilholdssted for en rekke sentrale maritime bedrifter. NMK utgjør 23.000 kvm og huser viktige aktører i den norske maritime klynga, blant andre Rolls-Royce Marine, Offshore Simulator Centre, ÅKP AS/NCE Maritime, Møreforskning AS, SINTEF, Aker Solutions og V.Ships m.fl.

6

NMK Byggetrinn 2

NMK Planning stage 2

Norsk Maritimt Kompetansesenter er en av Norges aller viktigste møteplasser for maritim kompetanse og utvikling. Byggetrinn 2 er nå under planlegging.

7

Fagerlia videregående

Fagerlia High School

Ålesunds største videregående skole med rundt 850 elever. Har en nyopprettet forskerlinje som bruker Rolls-Royce sine lokaler til deler av undervisningen.

8

Ålesund International school

Ålesund International school

Regionens første internasjonale skole åpnet høsten 2012. NCE Maritime har sammen med en rekke bedrifter fra klyngen, bidratt til finansiering av skolen.

9

Ålesund Kunnskapspark Eiendom

Ålesund Kunnskapspark Property Development

Næringsbygg som huser en rekke mindre bedrifter, samt Høgskolen i Ålesund som er den største leietakeren. Årets nyskaper i Nordvest 2013, Patogen Analyse AS er en av bedriftene i bygget.

10

Studentboliger

Student Accommodation

Studentskipnaden ved Høgskolen i Ålesund eier og driver utleie av 400 studentboliger.

11

Sunnmøre Museum

Sunnmøre Museum

Folkemuseum med kulturhistoriske utstillinger og ei omfattende samling av gamle hus og båtar. Båtbygging og båtbruk har lange tradisjoner på Sunnmøre. Friluftsområde.

ET GODT OMDØMME

Presse, vertskap og kommunikasjon

Et godt omdømme blir stadig viktigere for å sikre fremtidig konkurransekraft. Forskning viser at bedrifter med godt omdømme blir høyere verdsett. I en globalisert næring preget av hard konkurranse kan godt omdømme være avgjørende for å sikre rekruttering av dyktige medarbeidere, god markedstilgang og et godt forhold til pressen og interesseorganisasjoner.

NCE Maritime arbeider aktivt for å bygge et godt omdømme for den maritime klyngen på Møre.

Having a good reputation is increasingly important for ensuring one's future competitiveness. Research shows that companies with a good reputation are valued more highly. In an industry that is global and characterised by fierce competition, a good reputation can be critical to ensuring the recruitment of skilled employees, good marked access and a good relationship with the media and NGOs.

NCE Maritime is actively striving to build a solid reputation for the maritime cluster at Møre.

Vi har en rekke aktiviteter som alle skal bidra til å styrke vårt felles omdømme.

- Pressekontakt og presseturer
- Vertskap for delegasjoner og besøk fra inn- og utland
- Kommunikasjonsaktiviteter og kampanjer
- Nyhetsbrev, webside og sosiale medier

We are involved in a variety of activities all of which will help to strengthen our common reputation.

- Media contact and press trips
- The hosting of delegations and visitors from home and abroad
- Communication activities and promotional campaigns
- Newsletters, website and social media

6

7

8

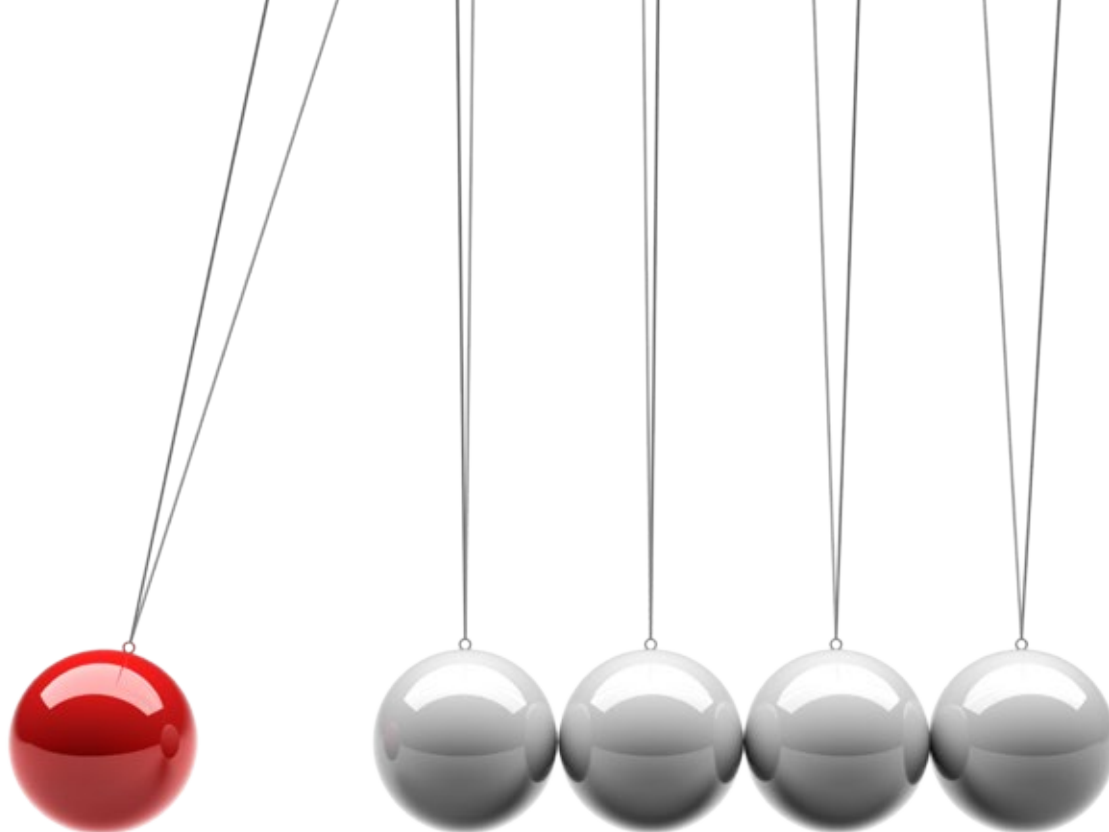
9

1. Årets internasjonale pressetur
2. Samling for kvinnelige bedriftsledere
3. Island Crown døpt under Nor-Shipping
4. Japansk delegasjon
5. Pressebesøk på Kleven Verft
6. Sjøfartsdirektoratet på besøk
7. Maritim næring i møte med næringsministeren
8. Erna Solberg i simulatoren til OSC
9. Brasiliansk delegasjon
10. Jens Stoltenberg presenterer «Stø Kurs»

Du finner oss på:
 Twitter
 Facebook
 LinkedIn
www.ncemaritime.no

10

ÅKP IGANGSETTEREN

Innovativt samspill i praksis

Innovasjonsselskapet Ålesund Kunnskapspark AS (ÅKP) er sentralt plassert på Campus Ålesund og selskapets kjernevirksomhet er å bidra til å skape fremtidens arbeidsplasser og en attraktiv bo- og arbeidsregion. ÅKP er et regionalt tyngdepunkt for innovasjon og næringsutvikling og driver blant annet en av landets mest komplette inkubatorsystem, klyngeprogrammene Norwegian Centre of Expertise Maritime og LEGASEA, samt flere andre nasjonale og internasjonale prosjekt.

ET SØMLØST INNOVASJONSSYSTEM

Møre og Romsdal er i dag vertskap for havbaserte næringsklynger i verdenstoppen. Mye av ÅKPs aktiviteter er knyttet til disse viktige næringene, men samtidig arbeider ÅKP aktivt for å overføre kunnskap og erfaringer om innovasjonsprosesser, organisering og kultur til andre næringsmiljø og offentlig virksomhet. ÅKP bidrar til å skape nye vekstbedrifter og utvikle eksisterende bedrifter gjennom et fullintegrert og synkronisert innovasjonssystem. ÅKP drifter i dag en prekubator, FOU-inkubator, studentinkubator, distribuert inkubator, industriinkubatorer med avdelinger i Brattvåg og Ulsteinvik, kvinnovasjon og knoppskyting, samt hoppid.no-kontorene til kommunene Ålesund, Sula og Skodje.

ÅKP har i dag en sentral rolle i utvikling av bedre samspill mellom næringsliv, akademia og offentlige myndigheter. Dette for å stimulere og utvikle grunnlaget for fremtidig verdiskaping i regionen.

ÅKP – THE INITIATOR

The core activity of the innovation company, Ålesund Kunnskapspark AS (ÅKP), is to contribute to the creation of tomorrow's jobs and to an attractive living and working region.

ÅKP is a regional centre for innovation and industrial development and runs one of the country's most complete incubator system, and the cluster projects, Norwegian Centre of Expertise Maritime and LEGASEA, as well as several other national and international projects.

NETTVERK

1. NCE Maritime
2. ARENA-programmer (Legasea og Møbel/interiør)
3. ECOWinds
4. Det nordatlantiske marine klyngeprosjektet
5. Innovasjonssamarbeidet RoNoMar

NYSKAPNING

1. Inkubasjon og tidlig fase-kapital til oppstart-bedrifter med gode ideer og globalt potensial
2. Førstelinjetjeneste for næringsutvikling (hoppid.no) og forvaltning av næringsfond for Ålesund, Sula og Skodje

SAMFUNN

1. Utvikling av Campus Ålesund
2. Regionalt utviklingsprosjekt sammen med Sunnmøre regionråd
3. Norwegian Industrial Cluster - nasjonal industriutvikling

OM ÅKP AS

1. Etablert i 1999.
2. 10 fast ansatte og fem innleide prosjektmedarbeidere.
3. 22 millioner i omsetning.
4. Eies av private bedrifter og kommuner i regionen, Møre og Romsdal Fylkeskommune og SIVA.

NOMINERT TIL «ÅRETS INNOVASJONSMILJØ» I 2013

ÅKPs har skapt et helhetlig nettverks- og innovasjonssystem der aktivitetene spiller sammen og forsterker hverandre. Vi kaller det ÅKP-modellen og er bakgrunnen for at ÅKP i 2013 ble nominert til «Årets innovasjonsmiljø» i Norge.

NOMINATED FOR INNOVATION ENVIRONMENT OF THE YEAR ÅKP has created a comprehensive network and innovation system where activities interact and reinforce each other. We call it the ÅKP Model and it explains why ÅKP was nominated as a candidate for Norway's "Innovation Environment of the Year, 2013".

70CEAN AS | AAS MEK VERKSTED AS | ACEL AS | ADIMA AS | AHLSELL NORGE AS AVD ULSTEINVIK | ALFR. NESSET AS | ALUDESIGN AS | AMECO AS | ARILD MORK INSTRUMENTERING AS | ASK SAFETY AS | ASPER NORWAY AS | ASTERO AS | ATLANTCONSULT MARINE AS | AUKRA MARITIME AS | AXTECH AS | BANDAK ENGINEERING AS | BARO MEK. VERKSTED AS | BAS ENGINEERING AS | BJØRDAL INDUSTRIER AS | BJØRSHOL MEKANISKE AS | BOURBON OFFSHORE NORWAY AS | BRASTAD SKIPSSERVICE AS | BRATTVÅG ELEKTRO AS | BRATTVÅG MEK. VERKSTED AS | BREIVIK MEK. VERKSTED AS | BRUDE SAFETY AS | BRUDE SERVICE AS | BRUNVOLL AS | CARIBE AS | CEBRUM AS | CFLOW AS | FISH HANDLING AS | DET NORSKE VERITAS AS | DEVOLD AMT AS | ELMARIN AS | ELMO TEKNIKK AS | EMIL LANGVA AS | ERLING MYKLEBUST MEK. VERKSTED AS | ET HYDRAULIKK AS | FAGSKOLEN I ÅLESUND | FARSTAD SHIPPING ASA | FILTRA AS | FINNØY GEAR & PROPELLER AS | FISKERSTRAND VERFT AS | FLORVAAG ELEKTRONIKK AS | FORA FORM AS | FOSNAVAAG WELLBOAT AS | FRIONORDICA AS | FRONT SAFETY AS | FUPE SYSTEMS AS | FURUNO NORGE AS | GE RØR OG STÅL AS | GLAMOX ASA | GOLDEN ENERGY OFFSHORE SERVICES NORWAY AS | GURSKØY AS | HANS-PETTER BRATHAUG AS | HAREID ELEKTRISKE TEKNIKK AS | HAREID SKIPSSERVICE AS | HAST AUTOMASJON AS | HASUND MEK. VERKSTED AS | HATLEHOL PRODUKTER AS | HAVILA SHIPPING ASA | HAVYARD GROUP | HAVYARD DESIGN & ENGINEERING AS | HEIMDAL PROPULSION NORWAY AS | HELLAND RØR AS | HELSETH AS | HELSETH RØR AS | HENRIKSEN MEKANISKE AS | HG MARINE ELECTRONICS AS | HUSE ENGINEERING AS | HYDRA PIPE AS | HØGSKOLEN I MOLDE | HØGSKULEN I VOLDA | HØGSKOLEN I ÅLESUND | I.P. HUSE AS | ICD SOFTWARE AS | INDUSTRI OG SKIPSELEKTRO AS | INNOVASJON NORGE | INMARSAT SOLUTIONS AS | INPOWER AS | INVENTAS ÅLESUND AS | ISLAND OFFSHORE MANAGEMENT AS | ISOWEST AS | J. WEIBERG GULLIKSEN AS | JEMAR NORPOWER AS | JETS VACUUM AS | JOHN GJERDE AS | JOHNSON CONTROLS NORWAY AS REFRIGERATION ÅLESUND | KLEVEN | KONGSBERG DEVOTEK AS AVD ÅLESUND | KONGSBERG EVOTEC AS | KOPPERNÆSGRUPPEN | KRAEMER MARITIME AS AVD ÅLESUND | KRISTIANSUND ISOLERING AS | LANGSET TEKNIKK AS | LARSNES MEK VERKSTED AS | LIBRA-PLAST AS | LK VALVES AS | LUMINELL AS | MAFOSS | MARE SAFETY AS | MARIN TEKNIKK AS | MARINE RÅDGIVNINGSTJENESTER AS | MARINELEKTRONIKK AS | MARITECH SYSTEMS AS | MARITIM MOTOR AS | MARITIM MOTOR PRODUKTER AS | MARITIME AS | MARITIME MØBLER AS | MARITIME PARTNER AS | MARITIMT FORUM NORDVEST | MARITIMT MAGASIN | MAROFF CREWING AS | MASKINDYNAMIKK AS | MB HYDRAULIKK AS | MEDI 3 MARINE | MESTERPLAST AS | METIZOFT AS | MMC GREEN TECHNOLOGY AS | MOLDE JARNAVAREFORRETNING AS | MOLTECH NORGE AS | MRF FJORD 1 AS | MYKLEBUST VERFT AS | MØRE MARITIME AS | MØRE OG ROMSDAL FYLKE | MØRE SVEISESENTER AS | MØRENOT AS | NAVATEK AS | NEPTUNE OFFSHORE AS | NILS S. HANSEN AS | NOGVA MOTORFABRIKK AS | NORDEA | NORDVEST FORUM | NORDVEST MARIN AS | NORDVEST SVEIS AS | NORGES FORSKNINGSRÅD | NORWEST AAKRE AS | NYBORG AS | O. ØVERLAND AS | OFFSHORE & TRAWL SUPPLY AS | OFFSHORE SIMULATOR CENTRE AS | OLYMPIC SHIPPING AS | OPSTAD OFFSHORE AS | ØSHAUG METALL AS | PARTNER PLAST AS | PLANY | PLATO AS | PLUGGFABRIKKEN TOR AS | PMC SERVI TECHNICS AS | POLYFORM AS | POWEX AS | PREPLAST INDUSTRIER AS | PROMARIN AS | R&M SHIP INTERIOR AS | RALF SKRAM AS | REGATTA | REKDAL INDUSTRIER AS | REM OFFSHORE ASA | REMØY MANAGEMENT AS | REMØY SHIPPING AS | ROLLS-ROYCE MARINE AS | ROSTEIN AS | RØRTEK AS | SALTHAMMER BÅTBYGGERI AS | SANCO SHIPPING AS | SANDBLØST AS | SCANA VOLDA AS | SEANONICS AS | SEBASTIAN AS | SEVI AS | SHALK ENGINEERING AS | SHAPE AS | SHIPADMIN AS | SKAMEK AS | SKIPSTEKNISK AS | SKORGENES SERVICE AS | SLETTA VERFT AS | SOLSTRAND TRADING AS | SOLSTRAND VERFT AS | SPAREBANKEN MØRE | SPERRE INDUSTRI AS | SPERRE SVEIS AS | STADT AS | STADT TOWING TANK AS | STEEL TECH AS | STP AS | STRANDA VERKSTED AS | VARD ACCOMODATION | VARD | VARD DESIGN | VARD ELECTRO | VARD PIPING | SUNNMØRE LIVBELTEFABRIKK AS | SVEISEREPARATØREN AS | SYKKYLVEN MASKINERING AS | SYKKYLVEN STÅL AS | SØLVTRANS HOLDING AS | TESS MØRE AS | THEMIS CREATE AS | TOMRA ENGINEERING AS | TOMREFJORD RØR OG MONTERING AS | TOOLS NORD AS | TRIPLEX AS | TUSSA INSTALLASJON AS | UKSNØY & CO AS | ULMATEC COMPONENTS AS | ULMATEC PYRO AS | ULMATEC SKIPSSERVICE AS | ULMATEC STROMEK AS | ULSTEIN DESIGN & SOLUTIONS AS | ULSTEIN POWER & CONTROL AS | ULSTEIN GROUP | UNDERTUN INDUSTRI AS | UPTIME INTERNATIONAL AS | VAAGLAND BÅTBYGGERI AS | VARDE AS | VEGSUND SLIP AS | VELLO NORDIC | VENTIQ AS | VESTNES ELEKTRO AS | VESTSINK AS | VIGOR KRISTIANSUND AS | VIK ELEKTRO AS | VIKE AS | VOLSTAD MARITIME AS | VULKAN SKANDINAVIA AS | WEST MARITIME AS | WESTCOAT AS | WESTING AS | WEST OIL TOOLS AS | WILHELMSSEN SHIPS SERVICE AVD SIS CONSULT (ÅLESUND) | WISE CONSULTING AS | ZENITH ELEKTRO AS | ÅLESUND DATA AS

14 DESIGNSELSKAP / DESIGN COMPANIES **18** REDERIER / SHIP OWNING COMPANIES
14 SKIPSVERT / SHIPYARDS **172** UTSTYRSLEVERANDØRER / SHIP EQUIPMENT SUPPLIERS
22 500 DYKTIGE MEDARBEIDERE / SKILLED EMPLOYEES
55 MILLIARDER NOK I OMSETNING (2013) / BILLION NOK IN TURNOVER (2013)

EN VERDENsledende MARITIM KLYNGE
ONE WORLD-LEADING MARITIME CLUSTER

Norwegian Centre of Expertise
 M A R I T I M E

Borgundveien 340, 6009 Ålesund, Norway · Tlf +47 70 32 92 00 · post@ncemaritime.no · www.ncemaritime.no